

פניני דעת

גליון לעמלי התורה ונושאי דגלה בעיה"ק טבריה ת"ז

גליון מס' 82
פרשת 'אחרי-קדושים'
ח' אייר ה'תש"פ

82

השבוע בגליון:

קדושים תהיו

- 1 דעת ומחשבה - עמ' 1
חומרת איסור גניבה
- 2 מאמר ודעת - עמ' 2
ספירת העומר בזמן שאין ביהמ"ק
בנוי מן התורה או מדרבנן
- 3 עיון ודעת - עמ' 3
אחרית ימי הראשונים באשכנז
- 4 ארזי הלבנון - עמ' 4
למה ננעלו שערי גן עדן...
- 5 הווא עובדא - עמ' 5
האם מותר להתפלל 18 עם
מסכה? כהן יכול לישא כפיו עם
מסכה?
- זווי הלכתית בעניני הקורונה
עמ' 6
שבת שלום ומבורך

דעת ומחשבה

קדושים תהיו

בפתיחתה של הפרשה השניה שנקרא השבת "פרשת קדושים", נמצא הציווי הכללי הידוע: "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם".

מהי משמעותו המעשית של ציווי זה, ומדוע הקב"ה קבעו דווקא כאן בפתיחת פרשתנו.

תשובה לכך נמצא בביאורו של אה"ח הקדוש לפסוק זה - ודבריו הלא הם כקילורין לעיניים, ובפרט בפתחם של ימות הקיץ הנמצאים בפתחנו, אשר רבו המכשולות והנסיגות ואשר יבואו לקראתנו לשלום - שהואיל והפרשה הקודמת (אחרי מות) מצווה על איסורי העריות ועל ההתנזרות מכל התועבות, "שלא יאמר אדם שלא אסר הכתוב אלא מעשה העריות, אבל לא בחינת המחשבה וההסתכלות... וכאן ציוה ה' על הדברים ההמה וכיוצא בהם, שצריך להרחיק עצמו מהכיעור ומהדומה לדומה לו... לכל יבוא לידי מחשבה ותהיה נשללת מהם בחינת הקדושה" עכ"ל.

הרי לנו שיש ציווי מיוחד, מצוות עשה מן התורה לשמור את המבט והראיה, ולקיים בכך מצות לא תעשה של "ולא תתורו אחר לבבכם ואחרי עיניכם", ומצות עשה של "קדושים תהיו"! בהקשר לזה נביא בפניכם קוראים יקרים את המעשה אשר הובא במדרש תנחומא (הוספה לפרשת חוקת), אשר ממנו נלמד על גודל ענין זה של שמירת הקדושה והמחשבה. מעשה היה ברבי מתיא בן חרש, שהיה עשיר וירא שמים ובעל מידות טובות, ורודף מצוה וצדקה, ומהנה תלמידי חכמים מנכסיו והיו יתומים ואלמנות מצויין על שלחנו תמיד, וכל אורחותיו ביושר וכל ימיו עוסק בתורה כרבי מאיר רבו, והיה זיו פניו מבהיק כזוהר השמש, ואמרו עליו שמימיו לא הסתכל באשת איש, ולא באשה אחרת. פעם אחת היה יושב ועוסק בתורה, ועבר השטן וראהו ונתקנא בו, ואמר: ריבונו של עולם, מתיא בן חרש - מהו לפניך?

אמר לו: צדיק גמור, אמר: תן לי רשות ואנסנו, נתן לו רשות, מיד הלך ומצאו יושב ועוסק בתורה, נדמה לו כאשה יפה שלא היה כיופיה מימות נעמה אחות תובל קין, כיון שראה אותה הפך פניו לאחוריו, חזר השטן והלך כנגד פניו, החזיר פניו לצד אחר, והשטן כנגד פניו, כיון שראה שמתהפכת לכל הצדדים, אמר בלבו: מתיירא אני שמא ישלוט בי יצר הרע, ומה עשה אותו צדיק, קרא לאחד מתלמידיו שהיה משמשו ואמר לי: בני, לך והבא לי אש ומסמרים, כיון שהביאם, הבעירם באש ונעץ אותם בעיניו, וכיון שראה השטן כך, נבהל ונרתת והלך מעליו ועלה למרום ואמר: ריבונו של עולם, כך וכך היה המעשה.

מיד קרא הקדוש ברוך הוא למלאך רפאל, שר של רפואות, ואמר לו: לך ורפא עיני מתיא בן חרש, הלך רפאל המלאך ועמד אצלו, אמר לו רבי מתיא: מי אתה? אמר לו: אני רפאל המלאך שלוחו של הקדוש ברוך הוא, ששלחני לרפאות את עיניך, השיבו: איני רוצה, מה שהיה היה, חזר רפאל המלאך לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לו: כך וכך אמר לי מתיא בן חרש, אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך אמור לו מהיום ואילך אל תירא, אני ערב לך בדבר זה שלא ישלוט בך יצר הרע כל ימי חיך! כיון ששמע מפי המלאך קיבל רפואתו ונתרפא.

מכאן אמרו חכמים: כל מי שאינו מסתכל בנשים אין יצר הרע שולט בו, ולעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא מסיר יצר הרע ממנו ויתן בו רוח קדשו, שנאמר "והסירותי את לב האבן מבשרכם ואת רוחי אתן בקרבכם".

ישמע חכם יוסיף לקח, הסגר ליציאה מהבתים עקב ה'קורונה' נפתח אט אט, וצריכים אנו לתת לב ודעת לזהירות המתבקשת בהליכתנו במרחב הציבורי. **שבת שלום ומבורך!**

חומרת איסור גניבה

"לא תגנובו" (יט, יא)

הגאון ר' אברהם אדלר זצ"ל בספרו "פרחי שושנה" (עמוד פח') כתב שמעתי דברי התעוררות מפי כבוד מרן ה"חפץ חיים" זצוק"ל, עד כמה החמירה תורה על שמירת ממון של ישראל, ועד כמה אין המון העם מרגיש בדבר.

הנה, כאשר ימצא איש מבני ישראל נושא אשה נכרית, כל העם יתרחק ממנו ודומה בעיניהם כנכרי שהוא נבדל מכלל ישראל. ואילו מי שנוטל ממון מחברו ואינו משלם בזמן שיש לו, אדם כזה, לכל היותר ירננו אחריו במסותרים. אבל בגלוי, אם רק עשיר הוא ותקיף, יכבדוהו וירוממוהו וגם יעלוהו לתורה לעליות מכובדות.

ואילו תורתנו הקדושה מורה לנו, שהגונב ממון מחברו ואין לו לשלם, בית דין מוכרים אותו לעבד למשך שש שנים. במשך זמן עבודתו, רבו מוסר לו שפחה כנענית להוליד ממנה בנים עבדים כנענים, (ואם במוכר עצמו ישנה מחלוקת אם רבו מוסר לו שפחה כנענית, הרי במכרוהו ב"ד לכל הדעות רבו מוסר לו שפחה כנענית, כמובן, בתנאי שיש לו אשה עבריה וילדים), וכל זה כדי לספק תשלום דמי הגניבה לנגב.

הרי שלפי התורה, מוטב לו לאדם שיחיה עם שפחה כנענית במשך שש שנים רצופות ויוליד ממנה עבדים, ובלבד שלא ישאר בידו ממון חברו שלא כדין.

עוד אנו מוצאים אחר התבוננות, שהנושא שפחה כנענית עובר בלאו של "לא תהיה קדשה בבנות ישראל", ועל גניבה עובר ג"כ בלאו ד"לא תגנובו", והתירה התורה לאו ד"לא תהיה קדשה" רק כדי לתקן הלאו ד"לא תגנובו" משום שהדבר נוגע לממון של אחרים. מכאן נלמד כמה יש לו לאדם להזהר בממון חברו ולדקדק בענין כחוט השערה.

גזל מקטרג בראש כולם

עוד כתב בספרו ביאור ששמע מפי ה"חפץ חיים" זצ"ל: אמרו חז"ל לא נחתם גזר דינם [-של דור המבול] אלא על הגזל [מובא ברש"י פרשת נח, סנהדרין קה]. לכאורה קשה הלא דור המבול עברו על עבירות חמורות, כעבודה זרה ועריות שהן חמורות יותר מגזל, ומפני מה נחם גזר דינם דווקא על הגזל?

ותירץ על פי מאמרם ז"ל "סאה מלאה עוונות, מי מקטרג בראש כולם - גזל" וצריך טעם, מדוע דווקא גזל? אלא דאיתא במסכת אבות "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד והעושה עבירה אחת קונה לו קטגור אחד". והמלאך שנברא מהמצוה או מהעבירה - נברא ג"כ באותו מצב ותכונה בו נעשתה הפעולה שממנה הוא נברא. כגון מצוה שנעשתה בזריזות נברא על ידה מלאך זריז, ומצוה שנעשתה בעצלתיים נברא על ידה מלאך עצל, וכן בכל המצבים.

והנה פעולת הגזל בדרך כלל נעשית בחוצפה ובעזות לאור היום ללא חת ומורא, ע"כ הקטרוג הנברא מן הגזל אף הוא חצוף ועז פנים, ואפשר א"כ שבסאה מלאה עוונות אף שיש בה קטרוגים מקטרוגים שונים, בכל זאת אין אחד מהם קופץ בראש כדי לקטרג מפני שלא נבראו במדת החוצפה, ורק המלאך החצוף שנברא מן הגזל הוא הקופץ בראש. וכן היה גם בדור המבול שהגזל קטרג בראש כולם ועליו נחתם גזר דינם.

בס' אוצרות התורה מביא מה שם "אבודרהם"?

אחד מהראשונים זיע"א נקרא רבי דוד אבודרהם זצ"ל, למה נקרא שמו 'אבודרהם'?

מספרים כי רבי דוד היה מתפרנס מיגיע כפיו והיתה לו חנות רוכלים, וכל אדם שבא לקנות ממנו במידה קטנה היה מוסיף לו על המשקל, כדי שלא יונהו חלילה, ולא זו בלבד אלא גם אם קנו ממנו במידה גדולה, היה מודד במידה קטנה, דרהם אחר דרהם, ובכל דרהם (יחידת משקל) היה מוסיף מעט על המשקל!

ולא זו בלבד אלא, פעם אחת בא אליו נכרי לקנות ממנו דבר מסוים במשקל גדול, מדד לו רבי דוד דרהם דרהם, ובכל דרהם הוסיף מעט, והלך הנכרי לדרכו. רבי דוד הסתפק האם מנה את כל הדרהמים, או חיסר אחד מהם? ובאמת אף אם חסר, הרי התוספת שהוסיף על כל דרהם ודרהם עלה ליותר מדרהם. אך לא נחה דעתו. נטל בידו דרהם ועוד מעט, נטש את חנותו והחל רץ אחר הנכרי עד שהשיגו. שאלו הנכרי מה העניין כי דלקת אחרי?

חוששני שמא החסרתי דרהם אחד, והגני להשלימו, אמר רבי דוד. התפעל הנכרי ממעשיו, ואמר: "ברוך האל אשר בחר בכם ונתן לכם תורת אמת והדרכות יושר!" הלך ונתגייר.

וקראו את שמו של רבי דוד - לא על שם תורתו, שהיה אחד מגדולי רבותינו הראשונים, ולא על שם צדקתו וקדושתו, אלא "אבו-דרהם", על ישרותו המופלגת במשא ומתן ביושר ובנאמנות!...

מדוע מתחילים עם הילדים בפרק 'אלו מציאות'

מרן הגרש"ז איוערבאך סיפר, שפנו אליו מהנהלת תלמוד תורה, שרצו לשנות המנהג להתחיל עם הילדים בפרק 'אלו מציאות', שיש בו הרבה קושי לילד, וטענו שעדיף ללמוד מסכת 'ברכות', שהילד יבין יותר. אמר להם הגרש"ז: "מה אתם חושבים, אלו הקדמונים שכבר הנהיגו סדר זה, להתחיל 'אלו מציאות' היו פחות חכמים מכם? אלא אומר לכם:

גם אני חשבתי לא אחת, למה מתחילים עם הילדים 'אלו מציאות'... **המשך בעמ' 5**

הרב יוסף ישראל כהן
ראש כולל 'יוסף חיים'

ספירת העומר בזמן שאין ביהמ"ק בנוי מן התורה או מדרבנן

שיטת הרא"ש והר"ן שספירת העומר בזמן הזה מדרבנן

כתב הר"ן (על הרי"ף, פסחים כח ע"א מדפי הרי"ף) "ורוב מפרשים מסכימים דספירת העומר עכשיו, דליכא הבאה ולא קרבן, אינה אלא מדרבנן בעלמא זכר למקדש, כדאמר אמיר התם "זכר למקדש בעלמא הוא". ובהגדה גם כן אמרו, "בשעה שאמר להם משה "תעבדון את האלהים על ההר הזה", אמרו לו ישראל, משה רבינו אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמשים יום, והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר, כלומר בזמן הזה שאין אנו מביאין קרבן ולא עומר אלא מחשבין נ' יום לשמחת התורה כמו שמנו ישראל באותו זמן, וזה ודאי דרך מדרש הוא דעיקרא דמילתא זכר למקדש כדאמר אמיר, אבל מ"מ כל זה מוכיח שאין הספירה עכשיו אלא מדרבנן".

וגם מדברי הרא"ש (פסחים פ"י סימן מ') משמע דס"ל שספירת העומר בזמן הזה מדרבנן, ועל כן כתב שאפשר לספור ספירת העומר בבין השמשות, וא"צ לחכות לודאי לילה דספק דרבנן לקולא. וכן מבואר בתוספות במנחות (סו ע"א ד"ה זכר למקדש).

וכן מבואר בדברי האבודרהם (סדר פסח וספיה"ע) "ועתה בעונותינו שבטלה הבאת העומר אין הספירה מן התורה אלא מדרבנן זכר למקדש, ואס נסתפק לו אם מנה או לא מנה, חוזר ומונה בלא ברכה". וכן מבואר בספר העיטור סוף הלכות חמץ ומצה שהכריע לקולא כדעת רב האי גאון משום שהיום ספירת העומר היא מדרבנן. וכ"כ הכלבו והארחות חיים.

באור סברת הרמב"ם והרי"ף הסוברים דאף בזמן הזה ספיה"ע מה"ת אולם הרמב"ם כתב (הלכות תמידין ומוספין פ"ז הכ"ב) "מצות עשה לספור שבע שבתות תמימות מיום הבאת העומר, שנאמר "וספרתם לכם ממחרת השבת שבע שבתות", ומצוה למנות הימים עם השבועות, שנאמר "תספרו חמשים יום", ומתחילת היום מונין לפיכך מונה בלילה מליל ששה עשר בניסן".

עוד כתב הרמב"ם (שם הכ"ד) "מצוה זו על כל איש מישראל, ובכל מקום, ובכל זמן, ונשים ועבדים פטורין ממנה", מבואר שסובר הרמב"ם שגם בזה"ז ספיה"ע דרבנן.

אמנם נתקשיתי מאד לפי דעת הרמב"ם שאין דין הספירה תלוי בהקרבה, אלא הוא נוהג בכל זמן, אם כן מדוע כללינוהו בחדא מחתא עם הלכות תמידין ומוספין, ולא בהלכות חמץ ומצה עם שאר הלכות הפסח.

וראיתי בחידושי רבינו הגרי"ז על מסכת מנחות, שכתב לבאר דבר נחמד בשם אביו מרן הגר"ח זצ"ל, דהנה דבר ברור ופשוט שאם מאיזה אונס וסיבה בזמן שבית המקדש קיים לא הקריבו את קרבן העומר לא תתבטל הספירה, שהרי מצוה בפני עצמה היא. ואם כן מה הטעם שתלה אמיר דין הספירה בזמן שהמקדש קיים, אלא ודאי שהתורה תלתה את הדברים באופן זה שאם לא שייך מצד הדין לקיים מצות קרבן העומר כך גם בטל דין הספירה, אבל אין הדבר תלוי בהקרבה בפועל.

והנה הרמב"ם (בית הבחירה פ"ו הי"ד-ט"ו) כתב "בקדושה ראשונה שקדשה שלמה שהוא קידש העזרה וירושלים לשעתן וקידשן לעתיד לבא. לפיכך מקריבין הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי ואוכלין קדשי קדשים בכל העזרה אע"פ שהיא חריבה ואינה מוקפת במחיצה ואוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל ירושלים אף על פי שאין שם חומות שהקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא. ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה, ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר "והשמותי את מקדשיכם", ואמרו חכמים אע"פ ששמומין בקדושתן הן עומדים, אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים, וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית, שהרי אינה מן ארץ ישראל". ומכיון שכן אע"פ שאין אנו מקריבין העומר מאיזה סיבה שאנו כולנו טמאי מתים, וכמו אין לנו בירור ביוחסין, ועוד טעמים אחרים, מכל מקום לדעת הרמב"ם עדיין קיים עיקר דין הקרבת הומר אף בזמן הזה.

ולפי זה, ביאר מרן הגר"ח, דאמיר סבר שקדושה ראשונה בטלה, וכמו שסבר הראב"ד שם, אמנם הרמב"ם לשיטתו דס"ל שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא, ולפיכך מכיון ששייך עיקר דין עומר אף בזמן הזה, למרות שאין מקריבין בפועל דין "ספירת העומר" נשאר מן התורה.

ולפי דברי רבינו הגרי"ז מתיישב באופן נפלא מדוע הרמב"ם כלל את דין ספירת העומר בתוך הלכות "תמידין ומוספין" למרות שהוא נוהג אף בזמן שהמקדש חרב, משום שהוא עדיין תלוי בדין העומר אלא שגם דין העומר אינו בטל בזמן הזה, משום שקדושת המקדש התלויה בשכינה אינה מסתלקת לעולם, ודו"ק כי הוא מתוק מדבש ונופת צופים.

ובאמת שכשיטת הרמב"ם בקדושת מקום המקדש בזמן הזה, הכי קיימא לן להלכה, כמבואר במגן אברהם (או"ח סי' תקסא) וישב שם השגת הראב"ד, וכן נפסק במשנ"ב ובכה"ח (שם).

המשך בעמ' הבא

והאריכו בנידון זה בעל הציץ אליעזר (ח"י סי' א') והגר"ע יוסף זצ"ל (יבי"א ח"ה יו"ד סי' כו') וכוליה רבנן אסיקו דהנכנס למקום המקדש בזה"ז חייב כרת משום שקדושתו לא בטלה.

טעם הסוברים דספירת העומר בזמן הזה מדרבנן

והנה את שיטת הסוברים שספירת העומר בזמן הזה דרבנן, אפשר לבאר בתרי אנפי, א', דסברי דקדושה ראשונה בטלה לעתיד לבא, וכיון שבטל הקרבה ה"נ בטלה הספירה, וכדעת הראב"ד. אמנם יש לבאר באופן נוסף ונפלא ע"פ מה שכתב המשך חכמה (ויקרא ב, יד) דהנה איתא במשנה (מנחות פג ע"ב) "כל קרבנות הציבור והיחיד באין מן הארץ ומחוצה לארץ, מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ", והרי קדושת הארץ פקעה לכולי עלמא, ואם כן לא שייך הקרבת העומר ושתי הלחם בזמן הזה, לא מצד חסרון "מקדש" אלא מחסרון תבואת הארץ.

ארזי הלבנון תהלוכות אדירי התורה בדור הראשונים

הרב שאול הלל
כולל 'שערי דעת'

אחרית ימי הראשונים באשכנז

האישיות המוכרת לנו ביותר בין הרוגי גזרות שנת ק"ח, הוא ללא ספק רבינו אלכסנדר זוסלין הכהן מחבר ספר האגודה, יש שרואים בו את אחרון בעלי התוספות כשמכאן ואילך, גם אותם ראשונים שחיו במקביל לרבותינו הראשונים שבספרד - הר"ן ובדור שלאחריו הריב"ש והתשב"ץ - נקראו בתואר פוסקים, כפי שכבר הזכרנו עלילת המגפה השחורה פותחת את שרשרת האסונות שפקדו את עם ישראל בכמאה וחמישים שנים אלו, מה שהוביל בסופו של דבר לסוף תקופת הראשונים. (אם לא נביא בחשבון את גירוש יהודי צרפת שארע כחמישים שנים קודם לכן בשנת ה' נ', ובפרעות שהתחוללו באזור בשנת פ"ח, בהן נהרג רבינו יהודה בנו של הרא"ש לשיטות אחדות. ברור שמאורע זה יכול לסמן את תחילת ההידרדרות המדינית שחרצה את גורלן של קהילות אשכנז, אך בכל זאת, גם לאחר הכחדתה ופיזור של יהדות צרפת, בשלב זה עדיין נשתמרו הקהילות בגרמניה כצורתן בימי ראשונים בעלי התוספות.)

(יש שראו במהר"ם מרוטנבורג - שהיה מבוגר מהרשב"א ורבו של הרא"ש, את אחרון בעלי התוספות. סימוכין לכך אפשר למצוא בהקדמתו הידועה של המהרש"ל לספרו יש"ש על מס' ב"ק, שם הוא כתב שלאחר תקופת בעלי התוספות עמד המהר"ם וסידר את כל החידושים שכתבו לפניו, מאידך יש לציין שתלמידו - הרא"ש, חיבר פירוש שידוע בשם תוספות לכמה מסכתות, כך גם רבינו פרץ ב"ר אליהו מקורביל - אף הוא מתלמידי המהר"ם - חיבר תוספות. כפי שכבר הוזכר, אין מאורע יחיד, תורני או מדיני, שאפשר לראות בו כחותם באופן מוחלט את תקופת הראשונים והוא הדין גם לתואר 'בעלי התוספות'. מכל מקום מצינו באחרונים (שו"ת חכם צבי סי' ע"ג) שכינו את הראשונים שחיו לאחר גזרות ק"ח בכינוי 'גדולי אחרוני אשכנז', או בלשונו של החיד"א על המהרי"ל (ברכ"י אור"ח תס"ח א') "מאחרוני הראשונים" דבר שיכול ללמד על שינוי התקופה.)

גם על שוויץ לא פסחה כוס התרעלה, המדינה שהיום ידועה ומוכרת בנופיה היפים, האלפים מכוסה השלג שלמרגלותיהם פזורים אגמים וצמחיה שופעת, כאז כן היום, וכשם שבימי השואה עמדו הם מנגד וצפו באדישות ביהודים הנרצחים על לא עוול בכפם, ומהם שעזרו אף בגופם ובכספם לממן את תעשיית הרצח והכל במסווה של אי התערבות וצדקנות מעושה, וכדברי חז"ל "אין אמונה בעובד כוכבים" (חולין קלג:). כך גם אז, ההמון חמום המוח התנפלו על היהודים שבקרבתם ורצחו אותם נפש בעיר באסיליאה (באזל כיום) כינסו את הקהילה כולה אל צריף גדול ושרפו אותם חיים, ובצוריק (כיום ציריך) הועלה על המוקד רבינו משה מחבר ההגהות על ספר המצוות (ידוע גם בשם הסמ"ק מצוריק), הקהילות נתרקנו מיושביהן וקול התורה באשכנז החל לדעוך, הקהילות בארצות אלו יותר לא שבו למעמדן הקודם ואט אט החלה התורה לנדוד מזרחה, אל ארץ פולין וסביבותיה. המצב התורני היה בכי רע, ושיבותיהם של בעלי התוספות נחרבו וכמעט שמסורת התורה נפסקה, אך אז קם רבינו המהרי"ל והחזיר עטרה ליושנה וכפי שנרחיב בשבוע הבא בעז"ה.

שערי גן עדן נעולים בעוון שבע פרוטות...

סיפר הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל: בישיבתו של ר' חיים מאלוד'ין היה בחור שנפטר בעודו בבחורותו, ובחור חשוב היה כפי שנראה מהמשך הסיפור המבהיל. והרי ידוע, כי בישיבת אלוד'ין היה נשמע קול התורה עשרים וארבע שעות ביממה. ר' חיים היה נוהג כמה פעמים בכל לילה להכנס לישיבה כדי לראות מה נשמע בתוכה, וכיצד הבחורים לומדים. והנה באחד הלילות באמצע ה"שבעה" לפטירתו של אותו בחור, לאחר חצות בא ר' חיים כמנהגו לישיבה, ובפרוזדור הישיבה הוא רואה לנגד עיניו את הבחור הנ"ל!

עצר ר' חיים לידו ושאלו: מה מעשיך פה? השיב לו הבחור ירדתי לכאן כדי לבקש מראש הישיבה דבר לטובתי, ומהו הדבר? שאלו ר' חיים, והבחור ענה, כי כאשר באתי לעולם העליון נפתחו לי כל השערים, מלאכים הלכו לקראתי והכריזו לפני "בוא צדיק וינוח על משכבו", בכל מקום קיבלו אותי יפה, אך כשהגעתי לשערי גן עדן עמד מלאך ולא נתן לי להכנס, מה מעכב? "עוון גזילה בידך"!

איזה עוון גזילה? הנה כי כן, פעם אחת הייתי בדרכי לנסוע מהישיבה לביתי, ואחד מחברי ליווה אותי לתחנת הרכבת, כשהגענו לתחנה נזכרתי כי נשארתי חייב לבעלת האכסניה שלי סכום פעוט של שבעה גראשען, תחבתי ידי לכיסי והוצאתי סכום המטבעות ונתתי לחברי כדי שישבם לבעלת האכסניה, אך קרה, שחברי הטוב שכח מהענין, כיון שהיה סכום פעוט נעלם ממנו הדבר. ומוכן שנשארתי בעל חוב של הפרוטות הללו לבעלת האכסניה, ודין פרוטה כדין מאה!

מבהיל, בעבור חוב של כמה פרוטות לא נתן המלאך לבחור להכנס לגן עדן, כי "עוון גזילה בידו", הוא נשאר חייב שבעה גראשען! ולא הועילה לו כל טענתו כי שלח את חברו להשיבם ואיננו אשם. אמנם כיון שאין זה באשמתו, פסקו בפמליא של מעלה, שתנתן לו אפשרות לרדת לעולם התחתון ולתקן את הדבר, ואשר על כן הוא בא כעת ומבקש לעשות עבורו התיקון.

שאלו ר' חיים, מי היא האשה הזו, והיכן מקומה, והבטיח לו שיתקן ויסדר הענין, באמרו לו לך בשלום ותנוח בשלום וכו' ונעלם אותו בחור.

הרי, שבשביל חוב של שבעה גראשען שלא הוחזרו לבעליהם שלא באשמתו, על אף שהיה צדיק גמור, שנפתחו בפניו כל שערי גן עדן, וקיבלו אותו בקריאה של "בוא צדיק וינוח על משכבו" - בכל זאת חוב פעוט זה שנשאר חייב, לא איפשר לו להכנס לגן עדן עד שיתקן! וכל בעל נפש יזדעזע ויקח מוסר השכל ודעת! (מעשה זה, אמר ר' שלום: שמעתי מר' אליהו לאפיאן ששמע זאת מר' הירש ור' הירש מר' שמחה זיסל ששמע מר' ישראל מסלנט ששמע מרבו ר' זונדל ור' זונדל שמע כן מפי ר' חיים מאלוד'ין זצ"ל איש מפי איש).

מסופר כי בזמן האר"י ז"ל, בא אליו תלמיד חכם אחד ביקש ממנו שיתן לו מכתב המלצה, כיון שהוא רוצה ללכת לעיר אחרת לחפש את בת זוגו, נאות הרב לבקשתו ונתן לו, ואמר לו: לך לשלום כי שם תמצא את בת זוגך.

לקח התלמיד חכם את האגרת והלך לאותה העיר, ושם חלקו לו כבוד גדול. ואחד מעשירי העיר נתן לו את בתו לאשה, ועוד נתן לו הרבה נדוניה ונכסים. לא ארכו הימים ולאחר שלושה חדשים, והנה מתה האשה וירש את כל הנכסים, וחזר לעירו ונכנס אצל הרב לבקרו.

אמר לו הרב: דע כי יש דין ויש דיין והאשה שנישאת לה היתה איש בגלגול הראשון, והוא היה חברך פלוני שלקח ממך הרבה מעות, ומפני שגרם לך צער שלא כדון, נהנית ממנו עכשיו שלשה חודשים, ובגלל הגזל שגזל ממך, ירשת עכשיו את כל נכסיו...

המשך מעמ' 2 - מאמר ודעת:

וחשבתי שהרי עיקר יראת השמים היא, להיזהר בממון חברו, א"כ, ילד בתחילת לימודו, רוצים להחדיר בו יראת שמים, ממילא מתחילים 'אלו מציאות', שהילד ידע שלנגוע, חלילה, בממון של אחר הוא 'אש', וגם אם אתה מוצא מציאה, לא הכל מותר, יש דברים שמותר ויש דברים שאסור".

לכל אדם לא עולה במחשבה, חלילה, לנגוב ולגזול מאחר, ואף על פי כן אמרו בגמרא שרוב אנשים נכשלים באבק גזלה. והאיך זה יתכן? אלא, גניבה וגזלה אינו רק אם נכנס לבית חברו ולוקח חפץ, זה ודאי רחוק משכלנו.

אך לקשקש על שולחן בכיתה, זה 'לא נורא'... דע לך שזה ג"כ אבק גזלה! לעלות עם רגליים על הכסא ואח"כ ישב שם אדם ויתלכלך, זה גם כן איסור!

בדרשות 'משמר הלוי', הביא ששמע מאיש אחד בפתח תקוה, שהיה בשעת המעשה: ביום ששי אחר הצהריים, ה'חפץ חיים' הלך למקוה, והוא ראה שם יהודי שכבר עומד במצב הכן להתרחץ, אך הוא מסתכל בשקית ומגלה שאין שם סבון. העיקר חסר מן הספר, הוא הלך למקוה להתרחץ, ואת הסבון הוא שכח בבית. הוא ראה שמונח שם על הספסל חתיכת סבון שחבר שלו הניח, והוא לקח אותו והתכוון להתרחץ. אמר לו ה'חפץ חיים': "טייערע ברודערקע! אח יקיר! אתה צריך לדעת, הרי בשביל מה אתה לוקח את הסבון? בשביל להתרחץ ולהיות נקי? בסבון הזה כשמתרחצים בו נהיים יותר מלוכלכים ממה שנכנסו למקוה..."

האם מותר להתפלל שמונה עשרה עם מסכה?**האם כהן יכול לישא כפיו עם מסכה?**

בעקבות התקנות החדשות, אשר מאפשרות להתפלל במניינים מצומצמים בשטחים פתוחים, אך מחייבים חבישת מסיכת אף-פנים לאורך כל התפילה, נשאל הגר"י זילברשטיין שליט"א האם מותר להתפלל שמו"ע באופן זה, וכן האם מותר לכהן לברך ברכת כהנים עם מסכה.

תשובותיו של הגר"י שליט"א פורסמו בקובץ 'ווי העמודים' האחרון. לגבי ברכת כהנים כתב שם, כי למרות שע"פ הלכה בברכת כהנים אין לעשות שום שינוי משאר הכהנים, אמנם כתב בשו"ע (או"ח סימן קכח סל"א) שאם מנהג המקום לשלשל הכהנים טלית על פניהם, אזי אפילו יש בפניו ובידיו כמה מומין, ישא את כפיו. וממילא, כיון שנהגו לשלשל את הטלית על הפנים, אין לחוש. אך כתב כי נראה שמתעם אחר אין לברך עם מסכה על הפנים, שכן כתב בשו"ע (שם סי"ד) "אין מברכין אלא... ובנשיאת כפיים ובקול רם", וכתב במשנ"ב (ס"ק ג) "היינו בקול בינוני לאפוקי בלחש... ומי שקולו צרוד לכאורה פשוט שאינו יכול לישא כפיו, וטוב שיצא קודם 'רצה'".

ולפי זה כותב הגר"י שליט"א כי "אי אפשר לישא כפיו עם מסכה על פניו, כי חסר את המעלה של בקול רם, שלא ישמעו את קולו, ועל כן יצא קודם 'רצה'. אמנם, אם יש עשרה שיוכלו לשמעו גם עם המסכה - יכול לברך ברכת כהנים עם המסכה".

ולגבי תפילה עם מסכה כותב הגר"י שליט"א, כי החיסרון הנ"ל אינו קיים, שכן על פי המבואר בשולחן ערוך יש להתפלל בלחש, כפי המובא באורח חיים (סימן קא ס"ב): 'לא יתפלל בליבו לבד, אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש. ובדיעבד, לכולי עלמא, אם אמר בלחש כל כך שאפילו לאזניו לא השמיע - יצא, כיון שמכל מקום הוציא בשפתיו".

הגר"י שליט"א ממשיך ומציין כי בעבר נשאל על-ידי רופא מנתח, האם יכול להתפלל כשמסכת הרופא על פניו, והשיב כי ה'אבן עזרא' מפרש את הפסוק בסוף פרשת כי תשא 'והסיר משה את המסוה', שמשה רבנו הסיר את המסוה מעל פניו, כי יש ענין לדבר עם השם יתברך פנים בפנים. ולפי זה לכאורה צריך להימנע מללבוש מסכה מכל סוג שהוא בשעת התפילה. אמנם, להלכה כותב הגר"י שליט"א, כי "אם לובש את המסיכה משום פיקוח נפש, יש להתיר, כי אי לבישת מסיכה הוא רק ענין, אבל בזמנים אלו אין מקום לעניינים והכל נדחה מפני פיקוח נפש".

האם מותר לספור את האנשים בחנות**כדי לדעת כמה עוד מותר להכניס?**

שאלה: האם מותר לספור את כמות אנשים שיש בחנות, על מנת לדעת כמה מותרים עוד להיכנס?

תשובה: איסור חמור למנות אנשים מישראל, ומבואר בכתובים שדבר זה עלול לגרום ח"ו למגפה. ומצאתי בקובץ קדום, הוצאת מקיצי נרדמים, עדות ה"ר אברהם קטלאנו על מגיפה שהיתה בפאדווה שבאיטליה בשנת שצ"א, ותחילה פגעה בגוים ולא ביהודים, והכריחם השר למנות את היהודים בגטו ולא רצו, ואחר שהכריחם מנו את הציבור ע"י כסף לגולגולת על מנת לחלק לעניים, ואח"כ נכנסה המגיפה ביהודים, שנדבקו ע"י הילד של השומר הגוי.

ובעיקר הדין, רבים מהפוסקים התירו למנות ע"י דבר אחר, והמנהג למנות לצורך על ידי הפסוק הושיעה את עמך וגו' כמבואר בקצשו"ע (סי' ט"ו ס"ג). והאריך אאמו"ר הגרמ"י שוורצבורד שליט"א והביא דעת הרמב"ן (במדבר פ"א) שכתב שגם ע"י שקלים מותר רק לצורך, אבל שלא לצורך אסור. (דרשו' בשם הגרמ"ה שוורצבורד מו"צ במודיעין עילית).

המערכת: "שערי דעת"

רח' המגינים 32 ת.ד. 1778 טבריה

טלפקס. 077-4102298

דוא"ל: Shaare.daat@gmail.com

ניתן להיות שותפים באמצעות

"נדרים פלוס" שערי דעת - טבריה

"ודא צריך למודעי כי כך צריכה להיות

צורתה של ישיבה

מרתף גדול של יין

שכל מי שרק דורך על סף דלת הישיבה

צריך להשתכר מן הריח החרוף והנודף של

תורה,

שישיבה הק' מלאה ממנו"

(הגר"ש רחובסקי זצ"ל)